

DO DOŽIVLJAVAS
KAKO ME DOŽIVLJAVAS
TAKO ME DOŽIVLJAVAS

 Kako me oslovljavaš
TAKO ME DOŽIVLJAVAS

Monitoring medija

Analiza izvještavanja štampanih medija
o osobama s invaliditetom
u Bosni i Hercegovini u periodu
april/travanj - septembar/rujan 2013. god.

Izdavač

Švedska krovna organizacija unutar pokreta
osoba s invaliditetom - Švedske organizacije
osoba s invaliditetom za međunarodnu saradnju

MYRIGHT

EMPOWERS PEOPLE WITH DISABILITIES

Izvjestilac

Željko Bajić, monitor medija

Lektura

Draško Luković

DTP i štampa

T&T concept d.o.o. Sarajevo

Tiraž

500

Datum izdavanja

decembar/prosinac 2013. godine

Sadržaj:

Rezime	4
1. Uvod.....	8
1.1 Zakonski i etički okvir	9
1.2 Metodologija	11
2. Teme medijske pažnje.....	12
2.1 Zapošljavanje	12
2.2 Socijalna zaštita	14
2.3 Pristupačnost	18
2.4 Zdravstvena zaštita.....	19
2.5 Obrazovanje	20
2.6 Ostala prava	20
3. Tekstovi po rubrikama	22
3.1 Tekstovi po vrstama invaliditeta	23
4. Zašto su pisali o osobama s invaliditetom?	24
5. Izvori informacija	25
6. Jezik medija	26
7. Modeli invalidnosti	28
8. Preporuke	30

DOŽIVLJAVAS!
DO ME DOŽIVLJAVAS!
me oslovljavaj, tak

Rezime

Izveštaj o monitoringu medija u Bosni i Hercegovini sastavni je dio takozvanog "Izveštaja u sjeni", koji je jedna od mogućnosti data nevladinim organizacijama u svakoj državi - potpisnici Konvencije o pravima osoba s invaliditetom Ujedinjenih nacija (UN) da izvijesti Komitet UN o pravima osoba s invaliditetom i da svoju evaluaciju stanja o sprovođenju Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u zemlji.

S obzirom da je Bosna i Hercegovina Konvenciju potpisala i ratifikovala, njeno provođenje moralo bi biti ključno pitanje u osiguravanju ljudskih prava ove kategorije građana. Na žalost, monitoring medija to ne dokazuje.

Za potrebe monitoringa praćeni su vodeći štampani mediji u Bosni i Hercegovini u periodu april - septembar 2013. godine. Radi se o svakodnevnom monitoringu 9 dnevnih novina, 15 sedmičnih i dvosedmičnih izdanja i 17 mjesečnih izdanja. Sve ove novine su se pratile i identificirale bilo koju od preko 50 zadatih ključnih riječi za pretragu a koja je obuhvatala izraze koji se koriste prilikom obraćanja osobama s invaliditetom. Ključne riječi koje su korištene za pretragu članaka u novinama su uzete iz Kodeksa o načinu predstavljanja osoba s invaliditetom u medijima koje se, kao i lista štampanih medija, nalaze se u prilogu ovog izvještaja. Odabir samo štampanih medija kao i dužina perioda monitoringa medija uslovljena je sredstvima donatora projekta.

Od mnoštva novinskih članaka objavljenih u dnevnim, sedmičnim i mjesečnim novinama u periodu od 6 mjeseci (samo dnevnih novina je pregledano preko 1600 op.au.) pronađena su i obrađena tek 224 različita teksta koji se, direktno ili indirektno, bave tematikom osoba s invaliditetom, a po osnovu ključnih riječi.

Ovo je drugo istraživanje ovog tipa ikada rađeno na prostoru Bosne i Hercegovine. Prvo istraživanje, pod imenom Invalidnost u štampi¹ je

obavljeno prije sedam godina i, u izvjesnom smislu, moguće je poređenje s tadašnjim nalazima.

Ukratko, monitoring proveden 2013. u poređenju s 2006. ne pokazuje bitan napredak. Štaviše, u nekim oblastima evidentno je nazadovanje, prije svega u pogledu tretiranih tema. Napredak je vidljiv u pogledu korištenja adekvatne terminologije i jezika. Tako, u ovom izvještaju o monitoringu medija više ne možemo sresti termine poput "bogalj", "mentalac", "mentalno retardirani", "lica s defektom" i slične.

Doduše, ovo razmatranje će pokazati da su neki izrazi sačuvani, čak su im dodati i neki novi koji se nikada prije u štampi nisu mogli pročitati – "stradalnici", naprimjer. Ovaj termin odnosi se, istina, na populaciju nekadašnjih boraca i osoba koje su invaliditet stekle tokom rata kao pripadnici oružanih snaga. To je pitanje kome će u istraživanju biti data odgovarajuća pažnja.

Člancima dominira socijalni pristup. Najviše je informacija o različitim socijalnim davanjima, invalidninama, invalidskim penzijama itd. Takvih informacija bila je bezmalo polovina (91). Izvor informacija su skoro isključivo nadležne institucije, organizacije osoba s invaliditetom samo u slučajevima ako su nezadovoljne određenom odlukom državnog organa.

¹INVALIDNOST U ŠTAMPI: Istraživanje o tome kako su invalidnost i osobe s invaliditetom prikazani u štampanim medijima u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji u 2006. godini
Inicijativa za praćenje pitanja invalidnosti u jugoistočnoj Evropi

Kvantitativno, tekstova koji tretiraju određeni aspekt ljudskih prava bilo je za jedan više (92), ipak što se kvaliteta i uredničkog tretmana tih informacija tiče daleko su zaostajale za tekstovima o socijalnim aspektima.

Upadljivo je da svega 22 teksta imaju humanitarni ili milosrdni karakter. Objašnjenje za ovu tendenciju vjerovatno leži u činjenici da Bosna i Hercegovina tone u siromaštvo, sve manje je ljudi koji su u prilici ili imaju želju pokazati humanost ili solidarnost s drugim ljudima.

Tekstova u kojim bi se primjećivao medicinski model praktično i nema što predstavlja pojavu koju bi svakako trebalo istražiti.

Za četiri teksta moglo bi se reći da imaju herojski pristup. Zanimljivo je da se tri od ta četiri teksta odnose na istu temu i potiču iz pera istog autora.

Kad je riječ o novinarskim formama dominiraju najjednostavnije informacije, svega nekoliko je intervju a samo jedan tekst mogao bi se nazvati reportažom.

Više od polovine tekstova su nepotpisani, dobar dio su preuzete agencijske vijesti različito redigovane (zavisno o uređivačkoj politici pojedinih izdanja). Autorskih tekstova ima 84.

Uočljivo je da su mnogi tekstovi potpisani inicijalima, što ukazuje da su ih pisali novinari - početnici. U skladu s uobičajenom uređivačkom praksom, novinarima početnicima

se daju manje složene teme, jer imaju ponajviše pravo na grešku i profesionalni propust. To se iz praćenih tekstova i vidi. Samo nekoliko analiziranih izdanja povjerilo je tematiku osoba s invaliditetom novinarima sa zavidnim profesionalnim znanjem i iskustvom, njihova imena se sreću po nekoliko puta. Evidentno je da njihovi tekstovi odskaču po kvalitetu od ostalih.

Po tretmanu u novinama, tekstovi o problematici osoba s invaliditetom najčešće se nalaze u rubrikama tipa "Ostalo", "Događaji", "Vijesti" i "Gradska hronika". Svega četiri teksta srećemo u rubrici "Politika" ili "Ekonomija".

Naslovi dominantno sadrže riječ "invalid", iako sadržaj ne mora odgovarati samom naslovu.

Iz sfere ljudskih prava osoba s invaliditetom u duhu Konvencije najviše je tekstova o zapošljavanju. Istina, sami autori tekstova ne insistiraju na činjenici da je zapošljavanje jedno od prava koje tretira Konvencija. Tekstova koji tretiraju problematiku zapošljavanja ima 26. Tekstova o pravu na obrazovanje i različitim aspektima obrazovanja bilo je 23.

Sva druga prava koja proističu iz Konvencije pokrivena su s tridesetak tekstova različitog kvaliteta.

Povodi za pisanje o osobama s invaliditetom su razni. Izuzmu li se informacije o različitim socijalnim pravima i davanjima, pažnju novinara su privukli protesti gluhih, teška situacija u jednoj od ustanova za osobe s invaliditetom, protesti bubrežnih bolesnika u Banjaluci.

U periodu monitoringa nije bilo datuma koji medijima redovno služe kao povod za pisanje o invalidnosti: Međunarodni dan osoba s invaliditetom ili Dan bijelog štapa.

Protest gluhih pred državnim institucijama skrenuo je na sebe pažnju upravo usljed neobilježavanja međunarodnog dana ove kategorije osoba s invaliditetom, što bi trebala biti obaveza države.

Izvori informacija koji stvaraju medijsku sliku o osobama s invaliditetom su bukvalno podijeljeni. U 104 slučaja su to institucije ili druge državne službe na različitim nivoima. U 85 slučaja to su organizacije osoba s invaliditetom. Neka simbioza između ta dva izvora se ne može uspostaviti mada bi bilo logično da djeluju sinhronizovano.

Osobe s invaliditetom kao izvor moraju se tretirati prvenstveno kroz djelovanje nevladinih organizacija u čije ime govore.

Svega nekoliko tekstova predstavljaju izuzetak. Tu se osoba s invaliditetom pojavljuje kao "živo biće", "čovjek od krvi i mesa" koji ima i slične interese i slične potrebe kao i svaki drugi građanin.

Osoba s invaliditetom i dalje nije birač, zaposlena osoba, stvaralac, žena s invaliditetom i dalje nije zaposlena žena, majka, supruga. Sve ostaje u ravni statističkih podataka, nekih sumarnih razmatranja društvene pojave invaliditeta bez dubljeg zadiranja pod površinu.

Osoba s invaliditetom novinaru i dalje nije izvor informacija ni za jednu drugu društvenu temu ili pojavu, osim vlastite invalidnosti, bez obzira na interesovanja, uspjehe na poslu, umjetničke domete.

Ovo istraživanje ukazuje na odsustvo istinskog partnerstva između organizacija civilnog društva koje se bave promocijom i provođenjem Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i medija.

Dio odgovornosti snose same nevladine organizacije nekorištenjem svih mogućnosti koje im pružaju mediji, nedovoljnim poznavanjem PR-a, nedovoljnim jačanjem vlastitih kapaciteta za nastup u medijima.

S druge strane, mediji ostaju zarobljenici predrasuda i klišea, nedovoljno pažnje posvećuju edukaciji mlađih novinara početnika u sferi ljudskih prava te tako i prava osoba s invaliditetom.

Usljed tragičnih događaja na prostoru bivše Jugoslavije u posljednje dvije decenije pokret osoba s invaliditetom je rascjepkan, informacije o radu organizacija i pojedinaca u drugim sredinama su uskraćene. To je paradoksalno budući da su savremene tehnologije učinile svijet otvorenijim nego što je bio ikad ranije, međutim, očigledno je da osobe s invaliditetom ne koriste mogućnosti koje im se pružaju.

1. Uvod

Monitoring medija je jedan od tri segmenta sveobuhvatnog (holističkog) izvještaja o stanju ljudskih prava osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini.

Medijska slika svijeta promijenila se u posljednjih deceniju - dvije do neprepoznatljivosti. Svijet je, više nego ikad, postao "globalno selo". Došlo je do neviđene ekspanzije medija, prije svega elektronskih. Prednjače internet - mediji koji su stvorili pretpostavke da informaciju dobije ogroman broj ljudi. To je, pak, dovelo u pitanje opstanak tradicionalnih medija, na prvom mjestu novina. To se u Bosni i Hercegovini kao zemlji koja tek krči put ka demokratiji osjeti možda intenzivnije nego u drugim zemljama. Riječ je o zemlji u kojoj je medijski prostor, poput svih društvenih vrijednosti uostalom, proteklim ratom u potpunosti devastiran. Pojava koja se ne može sresti nigdje drugdje – Bosna i Hercegovina ima podijeljen medijski prostor po nacionalnoj, jezičkoj i entitetskoj liniji. Tako, ni za jedan dnevni list u zemlji se ne može reći da uživa poštovanje kod cjelokupne javnosti. Zapravo, Bosna i Hercegovina ima tri "medijska prostora", tri javnosti, tri istine. Što je za jedne pozitivno, za druge je negativno i obrnuto. Takav odnos uočljiv je i u tretiranju tematike invalidnosti. Kao što će se u prezentaciji rezultata istraživanja vidjeti, novinari su nerijetko u službi nacionalnih političkih elita, najčešće na sasvim različitim stranama "medijskog fronta".

U sferi online - novinarstva godinama vlada kaos, tek u posljednjih nekoliko mjeseci pokušava se uspostaviti neki sistem.

U BiH djeluje šest javnih emitera – dva entitetska radio - programa, dvije entitetske televizije, te radio i televizija na državnom nivou, koji su zamišljeni kao krovne medijske kuće, ali ta funkcija nikad nije ostvarena.

Danas u zemlji s nekih četiri miliona stanovnika izlazi devet dnevnih listova

DOŽIVLJAVAS!
ME DOŽIVLJAVAS!
me oslovljavas, TAK

neujednačenog kvaliteta, tiraža, stepena profesionalnosti. Zajedničko svima je loša finansijska osnova, loše plaćeni i obespravljani novinari. Dnevne novine, uostalom kao i drugi mediji, pristali su na služenje vladajućim političkim strukturama. Istraživanje će pokazati da su neka pitanja iz sfere socijalnepolitike prerasla u prvorazredna politička pitanja. Nažalost, novinari su se u tim slučajevima stavili u ulogu "partijskih vojnika" ili arbitara, bez obzira da li je takvo ponašanje direktno u suprotnosti s kršenjem ljudskih prava. I ne samo to. Takvo ponašanje je u suprotnosti s novinarskim etičkim normama.

Organizacije civilnog društva koje se bave ljudskim pravima osoba s invaliditetom i provođenjem Konvencije o pravima osoba s invaliditetom pristale su na pasivnu ulogu, rijetko iskačući iz nepisanog kodeksa ponašanja i podjele uloga. O partnerstvu između nevladinih organizacija osoba s invaliditetom i medija teško da se može govoriti.

U Bosni i Hercegovini četiri univerziteta obrazuju mlade za novinarsku profesiju. Međutim, ni na jednom studiju žurnalistike ne posvećuje se nikakva pažnja obrazovanju za ljudska prava, a naročito ne za prava osoba s invaliditetom. U proteklih desetak godina održano je svega nekoliko treninga za novinare o tretiranju prava osoba s invaliditetom. Na žalost, redakcije šalju mlade novinare koji su tek na početku karijere. Od njih se može čuti da prihvataju načine izvještavanja u skladu s novinarskim kodeksima, urednik ima zadnju riječ, a to najčešće znači da će tekst biti drastično prilagođen

navodnim potrebama čitalaca. Ni jednom do sada u Bosni i Hercegovini se nije dogodilo da su se urednici odazvali pozivima nevladinog sektora na treninge ili radionice. Čak ni na sastanke na kojima bi se o ovoj problematici govorilo.

Osnovni izgovor urednika zašto se mediji i dalje pridržavaju stereotipa o osobama s invaliditetom glasi: tematika ljudskih prava nam ne može prodavati novine.

Možda za sebe govori i podatak da u Bosni i Hercegovini desetak osoba s invaliditetom uspješno obavlja novinarske poslove. To se isključivo odnosi na elektronske i online medije. U štampanim medijima ne radi ni jedna osoba s invaliditetom! Dio objašnjenja svakako leži u činjenici da su novine uglavnom u privatnom vlasništvu, a poslodavci s privatnim kapitalom do sada nisu vidjeli svoj interes u zapošljavanju novinara s invaliditetom. Skoro bez izuzetka, zaposleni novinari s invaliditetom rade u javnim RTV stanicama.

1.1. ZAKONSKI I ETIČKI OKVIR

Međunarodni izvještaji o poštivanju ljudskih prava ističu da Bosna i Hercegovina u sferi medija ima kvalitetno zakonodavstvo. Na državnom i entitetskim nivoima postoje kvalitetni zakoni o pristupu informacijama te zakoni o kleveti rađeni po vrhunskim međunarodnim normama. Nalazi ovog monitoringa, međutim, pokazuju da praktično nema primjera u kojima bi se udruženja i pojedinci mogli pozivati na neki od

ovih zakona kad je riječ o kršenju prava osoba s invaliditetom. Ono što je za organizacije osoba s invaliditetom i same pojedince mnogo upotrebljivije svakako su etički kodeksi, koji novinarima propisuju vrlo visoke profesionalne i etičke standarde.

U Bosni i Hercegovini djeluje šest novinarskih udruženja, opet podijeljenih na entitetska, nacionalna, a samo jedno ima pretenziju da bude krovno. Upravo to krovno udruženje – BH novinari – najviše diže glas za očuvanje standarda profesije. Ovo udruženje bilo je inicijator etičkog kodeksa, a pružilo je i punu podršku Kodeksu o izvještavanju o pravima osoba s invaliditetom, uvrštavajući ga u relevantne etičke dokumente na svojoj web stranici (www.bhnovinari.ba).

Na nivou države ne postoji državni mehanizam koji bi imao neku korektivnu ili zakonodavnu funkciju u oblasti informisanja i medija. Vijeće za štampu je samoregulatorno tijelo čiji se izvještaji o poštovanju medijskih sloboda smatraju referentnim u međunarodnim okvirima.

Vijeće za štampu, pored ostalog, reaguje po žalbama čitalaca novina ili neke od strana zainteresovane za određeni tekst. Izvjestilac je prošle godine iskoristio pravo žalbe na jedan tekst objavljen u "Večernjim novostima" na šta je Vijeće adekvatno reagovalo.²

²Odluka Žalbene komisije Vijeća za štampu po žalbi Željka Bajića na tekst „Novinarka Balkan Radija radi iako je slepa“, www.vzs.ba u odjeljku Odluke

U sferi etičkih standarda postoje dva bitna dokumenta koje organizacije osoba s invaliditetom ne poznaju pa time i ne koriste. Riječ je o Kodeksu za štampu i online medije Vijeća za štampu u BiH. Ovaj dokument prihvatila su sva novinarska udruženja još 2005. godine. U pomenutom Kodeksu, a vezano za problematiku osoba s invaliditetom, izuzetno je bitan član 2 na koji se, uostalom, pozvala Žalbena komisija u pomenutom slučaju:

"Najvažnija odgovornost novinara i urednika je osigurati da njihov rad bude usmjeren ka poštivanju istine, kao i prava javnosti da sazna istinu. Novinari će u svakom trenutku obavljati svoj posao u duhu pravednosti, istinitosti i pristojnosti pri sakupljanju informacija, izvještavanju i predstavljanju mišljenja."

Prošle godine objavljen je Kodeks o načinu predstavljanja osoba s invaliditetom u medijima: "Kako me oslovljavaš tako me doživljavaš". Ova publikacija je rezultat rada MyRight programa koji od 2009. godine kontinuirano saraduje sa koalicijama organizacija osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini.

Izvjestilac je smatrao nužnim da ponudi medijski i zakonski okvir u kome je vršen monitoring izvještavanja o pravima osoba s invaliditetom. Ova tematika, poput tematike poštovanja ljudskih prava, nikad ne nalazi dovoljno mjesta na stranicama ovdašnjih novina kao ni prostora u elektronskim i online medijima.

1.2. METODOLOGIJA

Autor izvještaja našao se pred obavezom da odgovori na nekoliko ključnih pitanja koja proističu iz DRPI metodologije:

- način izvještavanja o pravima osoba s invaliditetom,
- zastupljenost teme u medijima,
- novine koje su posvetile najviše pažnje problematici osoba s invaliditetom,
- rubrike u kojim se pojavljuju članci posvećeni osobama s invaliditetom,
- da li su osobe s invaliditetom primarni izvor informacija u tekstovima.

Razumljivo, monitoring daje približnu sliku odnosa javnog mnijenja, odnosno javnih mnijenja u pojedinim dijelovima Bosne i Hercegovine.

Ovaj izvještaj je nastao metodom kvantitativne i kvalitativne analize sadržaja štampanih izdanja koja izlaze u Bosni i Hercegovini ili predstavljaju regionalna izdanja medija na jednom od jezika naroda Bosne i Hercegovine, a čije su redakcije u susjednim zemljama. Monitoring je vršen kontinuirano na dnevnoj bazi u periodu april - septembar 2013. Kliping je provela referentna agencija. Pri izboru tekstova agencija se rukovala ključnim riječima kojih je bilo navedeno preko 50, a koje su dostupne u prilogu ovog izvještaja.

Predmet posmatranja bile su dnevne novine i pojedina periodična izdanja. Međutim, u nekim od periodičnih izdanja pojavio se po jedan ne naročito relevantan tekst, a neka periodična izdanja nisu o tematici osoba s invaliditetom u analiziranom periodu objavili ni riječ. Predmetom analize bila su 224 najrazličitija teksta.

Glavnina posla odnosila se na pomenutih devet dnevnih novina:

- "Oslobođenje", Sarajevo – 61 tekst
- "Dnevni list", Mostar – 38 tekstova
- "Dnevni avaz", Sarajevo – 32 teksta
- "Nezavisne novine", Banjaluka – 23 teksta
- "Večernji list", Mostar, regionalno izdanje (matična redakcija u Zagrebu) – 19 tekstova
- "Glas Srpske", Banjaluka – 18 tekstova
- "Pres RS", Banjaluka, (sjedište redakcije u Beogradu) – 14 tekstova
- "Euroblic", Banjaluka, regionalno izdanje (redakcija u Beogradu) – 12 tekstova
- "Večernje novosti", Banjaluka, (sjedište redakcije u Beogradu) – nijedan tekst
- Ostalo – 7 tekstova

2. Teme medijske pažnje

ZAPOŠLJAVANJE Socijalna zaštita PRIS
Socijalna zaštita PRISTUPAČNOST Zdravstv
OSOBE S INVALIDITETOM Ostala prava ZAP
PRISTUPAČNOST Osobe s invaliditetom
Socijalna zaštita PRISTUPAČNOSTZdravst
OSOBE S INVALIDITETOM Zdravstvena zašti
PRISTUPAČNOST Ostala prava PRISTU
Obrazovanje Socijalna zaštita Pristupač
Zapošljavanje Ostala prava ZAPOŠLJA
Zdravstvena zaštita Pristupačnost Osobe
ZAPOŠLJAVANJE Socijalna zaštita PRIS
Socijalna zaštita PRISTUPAČNOST Zapoš
OSOBE S INVALIDITETOM Socijalna zaštita
PRISTUPAČNOST Socijalna zaštita PRIST
Socijalna zaštita Osobe s invaliditetomP
OSOBE S INVALIDITETOM Socijalna zaštita
PRISTUPAČNOST Osobe s invalidite
Osobe s invaliditetom OBRAZOVANJE Za
Zapošljavanje Zdravstvena zaštita So
Zdravstvena zaštita Socijalna zaštita PRIS
ZAPOŠLJAVANJE Pristupačnost Socij
Socijalna zaštita PRISTUPAČNOST Z
PRISTUPAČNOST Ostala pravaa ZAPO
Zapošljavanje Socijalna zaštita PRISTUPA
Osobe s invaliditetom Zdravstvena z

U ovom dijelu izvještaja biće prezentirani nalazi do kojih se došlo odgovarajući na pitanje koliko su pojedini aspekti prava osoba s invaliditetom bili zastupljeni u štampanim medijima.

Pri odgovaranju na pitanje izvjestilac se rukovodio duhom Konvencije. Uzgred, sama Konvencija u 224 analizirana teksta je pomenuta svega nekoliko puta. Pomenule su je same osobe s invaliditetom.

Svi oni koji bi se trebali angažovati da pomognu osobama s invaliditetom da ostvare svoja prava, stiče se utisak, o Konvenciji ne znaju ništa.

Konvencija je, logikom stvari, poput svih drugih međunarodnih akata o zaštiti ljudskih prava, saglasno Daytonskom mirovnom sporazumu, sastavni dio unutrašnjeg zakonodavstva, budući da Sporazum o miru i Ustav zemlje međunarodne dokumente o zaštiti ljudskih prava smatraju izvorom prava.

U zemlji je u primjeni i Zakon o borbi protiv diskriminacije. Na žalost, autori tekstova u periodu monitoringa za to očito ne znaju.

2.1. ZAPOŠLJAVANJE

Temom zapošljavanja osoba s invaliditetom bavilo se 26 tekstova.

Odmah valja reći da nekoliko tekstova predstavljaju agencijsku vijest sa sjednice Vlade Federacije na kojoj je usvojen Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom.

Zavisno o redatorskoj obradi teksta, neki tekstovi su iz zvaničnog saopštenja izvukli koje obaveze Zakon propisuje poslodavcima, intonirajući to kao samo još jedan namet na ionako krhka pleća privrede.

Drugi su bili inventivniji, te su u toj agencijskoj vijesti prepoznali šansu poslodavcima da među svoje zaposlene uključe i osobe s invaliditetom.

Protest radnika u Centru za zapošljavanje invalida u Banjaluci bio je jedna od tema kojom su se mediji bavili, na žalost, samo citirajući agencijsku vijest.

Najviše pažnje ovoj temi, što je na izvjestan način čudno, posvetio je "Večernji list", novine koje izlaze u Mostaru, stavljajući naglasak na obećanje entitetske premijerke Željke Cvijanović da će rješenje uskoro biti pronađeno. Kakvo rješenje, kakvog problema – to čitalac nije uspio saznati.

Poražavajuće je da ni jedna od četiri banjalučke dnevne novine nije našla prostora da objasni, u čemu se sastoji problem u Centru, da pronađe nekog od ljudi koji su pogođeni aktuelnom situacijom.

Dio tekstova se na zapošljavanje osoba s invaliditetom osvrće kroz izjave predstavnika nevladinih organizacija koje se angažuju na ostvarivanju prava osoba s invaliditetom.

Po pravilu, svakom od njih izvučena je po jedna rečenica da se osobe s invaliditetom zapošljavaju ili teško ili se nikako ne zapošljavaju. Tu, gdje bi za novinara - istraživača priča trebala početi, ona se završava.

Jedini pozitivan primjer pisanja o zapošljavanju nalazimo u "Oslobođenju". Riječ je o zanimanju koje je nekad imalo popularnost među slijepima osobama, a danas je, usljed tehnološkog napretka, praktično na izdisaju.

“ Oslobođenje, 16. 09. 2013. god.

SLIJEPE OSOBE TEŠKO DOLAZE DO ZAPOSLENJA

Svjetlana i Adis svoju sreću našli u Općini Novi Grad

Hamdija Dizdar, šefkabineta načelnika, kaže da su u Općini svi sretni što su se njihovom kolektivu pridružila dva nova mlada čovjeka. Kako navodi, iako su ove osobe slijepice, svojim radom već su umnogome doprinijele boljem radu Općine.

E. ASOTIĆ

Pažljivim čitanjem teksta može se doduše primjetiti i izvjesna doza marketinga načelnika opštine. Ipak, to bi se u datom kontekstu moglo smatrati i pozitivnom pojavom. Kamo sreće da je takvih primjera više!

2.2. SOCIJALNA ZAŠTITA

U ovoj oblasti najbolje bi se mogla primjeniti deviza: "Bolje manje, a više". Naime, različitim aspektima socijalne zaštite bavi se bezmalo polovina analiziranih tekstova. No, ovdje se mora napraviti razlika: zaštitom boračke populacije bavi se 40 tekstova, a različitim socijalnim davanjima 43. Međutim, dok se u kategoriji socijalnih prava i usluga prenose samo agencijske vijesti kojima su izvor državne institucije i fondovi, boračkoj populaciji dat je širi prostor. Problematiziranje revizije primanja boračke populacije je tokom istraživanog perioda postalo prvorazredno političko pitanje.

Ovdje je potrebno pružiti dodatna objašnjenja. Međunarodni monetarni fond, Evropska unija, OSCE, ukratko predstavnici međunarodne zajednici u Bosni i Hercegovini, godinama ukazuju na nužnost izjednačavanja u pravima osoba s invaliditetom koje su svoj invaliditet stekle u ratu i takozvanih neratnih kategorija. Pri tome se zastupa gledište da je invaliditet isti za svakoga bez obzira na način na koji je stečen. Iz ovoga proističe da već u startu u tretiranju invaliditeta na svim nivoima postoji neravnopravnost na štetu tzv. neratnih kategorija osoba s invaliditetom. U opisanom slučaju s revizijom ni jedan tekst se ne izdvaja svojim drukčijim duhom: bez izuzetka su na strani boraca! Štaviše, potencira se patriotski momenat tezom da su "lili krv za domovinu".

Sličnih, čak i drastičnijih primjera ima još. Novinari dva mostarska dnevnika, bez ikakve ograde, u protivljenju reviziji vidjeli su očuvanje nacionalnog interesa vlastitog naroda. S istih pozicija nastupao je i "Dnevni avaz", samo su predmet njegove zaštite bili pripadnici Armije Bosne i Hercegovine. Novinari "Oslobođenja" očitito nisu mogli zaobići ovu temu povučeni izvještavanjem konkurencije, međutim, nastojali su sačuvati što je moguće više nepristrasnosti.

POSAVINA Proslavljene obitelji herojskih 102. i 104. brigade HVO

Pokraj spomenika trebate prolaziti s velikim poštovanjem

Obilježavanje godišnjica 102. i 104. HVO brigade i ove je godine, prije svega, protok u znak sjećanja na poginule branitelje

Primjerenim sadržajima u znak sjećanja na poginule branitelje 102. HVO brigade Odrak obilježena je godišnja godišnjica utemeljenja. Kroz 102. odlačku brigadu HVO prošao je oko 5000 branitelja, njih 146 je poginulo, 4 su umrli i 400 je ranjeno.

Vijenci s vijevce položila su izaslanstva brigade predvođena zapovjednikom brigade generalom Tomom Božićem te Udruza protektila iz Domovinskoga rata te drugih izaslanstva.

Bez ratne zastave
Emotivan govor održao je i zapovjednik te postrojbe general Tomo Božić. "Danas prvi put ratna zastava 102. HVO brigade nije ovdje istaknuta kao prošle godine pred onima koji su trebali više brinuti o braniteljskoj populaciji, obiteljiima poginulih, invalidima. Dojane nam ovdje razne komisije revizija koji žele sa popisa skinuti ljude koji su svoje glave založili za ono što danas imamo, a upravo najveće zasluge za današnju slobodu imaju poginuli koji su dali svoje živote, i to su osobe čija se imena nalaze na ovom spomen-obilježju."

Povrće će o njima govoriti više nego što mi danas o njima govorimo. I zato kada prolazite pored ovoga spomenika nemojte prolaziti kao pored kamena, nego prođite pored njega s poštovanjem jer oni su dali svoje živote da bi vi danas bili ovdje i njihova su imena uklesana na ovom kamenu - kazao je zapovjednik Božić.

Vijencem Posavine
Prigodnim sadržajima u i u

Izaslanstva položila vijence ispred spomen-obilježja u ulici

Domaljevcu je jučer započelo obilježavanje proslave 21. godišnjice 104. HVO brigade gdje su se okupila svi ratni zapovjednici 104. brigade kroz koja je prošao oko 2000 branitelja. U znak sjećanja su kapašljen vijenci i položeni vijenci o predstavnika udruza iz Domovinskoga rata, civilnih vojnih struktura i politički struktura, stranaka i drugih Udruza. (M. Milković)

županije s hrvatskom većinom protiv te nezakonite revizije, danas na potezu 242

IZVANREDNA SJEDNICA SKUPŠTINE Hercegovina se diže protiv sarajevske revizije

U skladu s...

RADOLJUB SLIJEPEČEVIĆ, MOSTARSKI BRANITELJ KOJI JE TEŠKO RANJEN U VRIJEME KADA SU HVO I ARMILJA BIH ZAJEDNO NASTUPALI PROTIV JNA, OSTAO BEZ IKAKVIH PRIMANJA

Mostarčanin Radoljub Slijepečević je bio jedan od najvažnijih branitelja u ratu u Hercegovini. U vrijeme kada su HVO i Armija BiH zajedno nastupili protiv JNA, Slijepečević je bio teško ranjen. Nakon rata, on je ostao bez ikakvih primanja. Slijepečević je bio jedan od najvažnijih branitelja u ratu u Hercegovini. U vrijeme kada su HVO i Armija BiH zajedno nastupili protiv JNA, Slijepečević je bio teško ranjen. Nakon rata, on je ostao bez ikakvih primanja.

U vrijeme kada su HVO i Armija BiH zajedno nastupili protiv JNA, Slijepečević je bio teško ranjen. Nakon rata, on je ostao bez ikakvih primanja. Slijepečević je bio jedan od najvažnijih branitelja u ratu u Hercegovini. U vrijeme kada su HVO i Armija BiH zajedno nastupili protiv JNA, Slijepečević je bio teško ranjen. Nakon rata, on je ostao bez ikakvih primanja.

U vrijeme kada su HVO i Armija BiH zajedno nastupili protiv JNA, Slijepečević je bio teško ranjen. Nakon rata, on je ostao bez ikakvih primanja. Slijepečević je bio jedan od najvažnijih branitelja u ratu u Hercegovini. U vrijeme kada su HVO i Armija BiH zajedno nastupili protiv JNA, Slijepečević je bio teško ranjen. Nakon rata, on je ostao bez ikakvih primanja.

revizija donosi glatko krivo, politički, kadrovi izgovoriti je za reviziju 2012. godine revizija koja je bila prava i istovrsna te, obogaćena. Na kraju je izvršeno ispitivanje od 2014. godine, obilježje mu se zna primaju podaljšano krivo sa svoje parne sa vladu. Izgovoriti je za reviziju 2012. godine revizija koja je bila prava i istovrsna te, obogaćena. Na kraju je izvršeno ispitivanje od 2014. godine, obilježje mu se zna primaju podaljšano krivo sa svoje parne sa vladu.

da je ova revizija nezakonita i selektivna te kako će se danas sigurno igrati s određenim zaključcima, no bez preciziranja sadržaja. Vlada ovdje...

Županjski premijer Željko Čusić potvrdio je za naš list kako je stari županjskih vlasti, ali i drugih županija.

Osoba s invaliditetom je bez izuzetka siromašna, potrebna joj je uvijek finansijska pomoć, milosrđe drugih ljudi, nesposobna je da se brine sama o sebi. To je stereotip koji u poređenju s izvještajem od prije sedam godina nije prevladan.

Protest Ratni vojni invalid iz Banjaluke traži pravdu

Isplatu čeka devet godina!

BANJALUKA - Dragan Bosančić, ratni vojni invalid iz Banjaluke, juče je protestovao u parku "Mladen Stojanović", jer mu, kako kaže, RS još nije isplatila naknadu za nematerijalnu štetu kao posledicu ranjavanja i zarobljavanja.

- Tužbu sam podneo Osnovnom sudu Banjaluka 1999. godine u kojoj se traži naknada od 300.000 maraka, da bi 2004. godine Osnovni sud donesao presudu kojom tužena RS treba da mi isplati 24.000 KM zajedno sa zakonskom zateznom kamatom. Smatram da je danas ovaj iznos dosegao cifru od 48.000 maraka. Nakon toga, Okružni sud u Banjaluci donio je 2003. godine presudu kojom se žalbe stranača odbijaju, a potvrđuje presudu Osnovnog suda iz 2004. godine. Međutim, još nisam dobio novac - rekao je Bosančić.

Prema njegovim rečima, bezbroj puta je tražio odgovor od nadležnih organa Špijake, posebno Ministarstva finansija RS, ali još nije dobio povratnu informaciju kada će mu biti isplaćena naknada.

- Ne planiram odustati, ali zdravstveni problemi onemogućavaju mi da i narednih dana protestujem u parku. Moji sledeći koraci zavise od toga kako će reagovati organi RS -

NEMA ODUSTAJANJA Dragan Bosančić

kazao je Bosančić.

On je rekao da je tri puta ranjen i to u Gračanici, Gradačcu i Bihaću, a da je bio i zarobljen na bihaćkom ratistu.

- I danas imam metak u desnom plućnom krilu, zbog čega imam zdravstvenih problema i trenutno sam pod terapijom. Mislio sam da štrajkujem glađu, ali mi to nije dozvolio lekar. Jedino primanje je invalidnina, a uz to imam i četiri kredita. Za lekove mesečno izdvajam 130 KM. Na jesen jedno dete kreće u prvi razred, a drugo u drugi razred. Ne znam kako ću ih spremiti za školu.

U Ministarstvu finansija RS juče nismo mogli dobiti odgovor na pitanje zašto Bosančić još nije dobio naknadu i kada bi ona mogla da bude isplaćena. S.G.

Nisu baš česte, ali priče srceparajućeg sadržaja su poimanje nekih redakcija o tematici osoba s invaliditetom.

“ PRES RS, 17. 07. 2013. god.
Protest
Ratni vojni invalid iz Banjaluke traži pravdu
Isplatu čeka devet godina!

- I danas imam metak u desnom plućnom krilu, zbog čega imam zdravstvenih problema i trenutno sam pod terapijom. Mislio sam da štrajkujem glađu, ali mi to nije dozvolio lekar. Jedino primanje je invalidnina, a uz to imam i četiri kredita. Za lekove mesečno izdvajam 130 KM. Na jesen jedno dete kreće u prvi razred, a drugo u drugi razred. Ne znam kako ću ih spremiti za školu, jer ni moja supruga ne radi. Dok platimo sve račune i rate kredita, za hranu nam ostane 150 maraka - objasnio je Bosančić.

Rada Bosančić, Draganova supruga kaže da vodi brigu o deci i suprugu.

- Ni ja ni muž nemamo roditelje koji bi mogli da nam pomognu. Muž pije mnogo lekova i nekad imam više brige oko njega, nego oko dece - rekla je Bosančićeva.

U Ministarstvu finansija RS juče nismo mogli dobiti odgovor na pitanje zašto Bosančić još nije dobio naknadu i kada bi ona mogla da bude isplaćena. S.G.

”

Dnevni Avaz, 18. 08. 2013. god.
Kako su Mujakići ostali bez doma

Puna gorčine, naša sagovornica otvoreno kaže da je Kajtaza iz "Raiffeisen banke" "počastio" kupac stana Edin Makić.

- Makić je u svom kafiću na autobuskoj stanici pričao kako je direktoru Kajtazu dao poklon u parama i automobilu. Makić je meni preko telefona rekao: "Ti meni ne možeš ništa, ja imam pare." On je stan dobio na sudu u februaru ove godine. Da je to kupio insan, pokušala bih se s njim dogovoriti da budemo u stanu dok ne dobijemo pare za odštetu za supruga - ispričala je Arifa Mujakić.

Lijekove plaća 528 KM.

Arifa Mujakić za supruga prima 400 KM invalidnine mjesečno, a lijekove, bez kojih on pada u komu, plaća 528 KM. Mujakići čekaju na isplatu odštete za pad Enesa Mujakića sa devet metara visine na otoku Rabu, gdje je radio na građevini.

Arifa kaže da se radi o milionskoj odšteti koja je dosuđena nakon suđenja na Rabu, u Crikvenici i Rijeci. Odštetu treba da isplati hrvatski poduzetnik Izet Čauš, kod kojeg je Enes Mujakić radio.

ISPOVLJEST Kako su Mujakići ostali bez doma

Invalid ostao bez stana jer je Makić 'počastio' direktora banke?

Stan u koji su uložili sav imetak, kriminalac [Edin Makić kupio na sudu za 40.000 KM • Makić mi je poručio: "Ne možeš mi ništa, imam pare", govori Arifa

Interesi pojedinaca
Ova žena, dugotrajno nezaposlena, želi se zaposliti...
Lijekove plaća 528 KM
Arifa Mujakić za supruga prima 400 KM invalidnine mjesečno, a lijekove, bez kojih on pada u komu, plaća 528 KM. Mujakići čekaju na isplatu odštete za pad Enesa Mujakića sa devet metara visine na otoku Rabu, gdje je radio na građevini.

2.3. PRISTUPAČNOST

U tretiranju pristupačnosti kao ljudskog prava autori članaka su primjenili sličan obrazac kao kad je riječ o zapošljavanju. U izvještajima s pres konferencija organizacija osoba s invaliditetom u jednoj rečenici pomene se da je govornik istaknuo da se ova kategorija građana suočava s fizičkim i saobraćajnim preprekama. Ukupno je objavljeno 13 tekstova koji se bar djelimično tiču pristupačnosti.

Dobar primjer tretiranja pristupačnosti nalazimo u "Dnevnom listu". Autor je dopisnik s terena koji, uprkos svojoj udaljenosti od redakcije, piše korektno očito uvažavajući stavove sagovornika.

“ Dnevni list, 30. 04. 2013. god.

Radovi u OŠ Ivana Mažuranića
Rampa za osobe s invaliditetom

TOMISLAVGRAD - Koalicija organizacija osoba s invaliditetom Hercegbosanske županije krenula je u ostvarivanje ciljeva Akcijskog plana, a neki od tih ciljeva su pristupačnost i inkluzivno obrazovanje. Njihov plan je osigurati odgovarajući pristup za osobe s invaliditetom u četiri općine, tj. u četiri osnovne škole, a jedna od njih je i OŠ Ivana Mažuranića u Tomislavgradu. Pristupna rampa napravljena u školskoj 2010/2011. godini ne podliježe standardima te kao takva nije mogla biti od pomoći osobama s invaliditetom i smanjenom tjelesnom pokretljivošću. Ali, ni to nije bio jedini problem. Naime, ulazni prilaz školi ima površinu oko 50 cm koja je nekada služila kao otirač, a danas je velik problem i opasnost za osobe s poteškoćama. Iz svih tih razloga započelo je izvođenje radova na pristupnoj rampi ispred škole.”

Dnevnik "Oslobođenje" postavljanje rampe u sarajevskoj opštini Novi Grad doživljava bezmalo kao čudo. Ako se pažljivo čita ovaj dnevnik, uočiće se da su u tri dana uzastopno o ovoj opštini objavljena tri afirmativna teksta čiji je glavni junak načelnik opštine. Da li slučajno?

Pristupačnost interneta ili savremenih informacionih tehnologija nije pomenuta ni u jednom tekstu.

Protest gluhih osoba krajem avgusta skrenuo je pažnju na nespremnost države da se primjenjuje Zakon o znakovnom jeziku. Zakon postoji ali nivoi vlasti prebacuju odgovornost za njegovo provođenje jedni na druge. Sam protest našao je prostora u svim novinama. Većina se zadovoljila agencijskim vijestima. Po pravilu, u redakcijskim naslovima izvučena je naznaka invaliditeta, ne i odgovornost za neprovođenje zakona što je bio osnovni cilj organizatora protesta.

2.4. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Ni jedan tekst se ne može izdvojiti kao pozitivan primjer tretiranja ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu. Samo uslovno bi se moglo reći da se dio članaka bavi zdravstvenom zaštitom, i to jedino u kontekstu priče o reviziji prava boračke populacije. Institut za medicinska vještačenja bio je predmet tekstova, o njemu se isključivo piše kao o osnovnom krivcu što su neki borci i branitelji uskraćeni za dosadašnja prava. O neratnim kategorijama nema ni riječi.

Vijest da je jedna medicinska ustanova dobila 10 invalidskih kolica u vidu kuvajtske donacije našla se u skoro svim novinama ali kao agencijska vijest.

MIRNI PROSVJEDI GLUHIH I NAGLUHIH **Mi ne čujemo, zar vi ne čujete nas?**

Na njih se ne gleda kao na osobe s invaliditetom, a s druge strane nisu konkurentni na tržištu rada jer imaju taj invaliditet - istaknuo je Nebojša Vavra, predsjednik Saveza gluhih BiH

SARAJEVO - Ispred zgrade zajedničkih institucija BiH jučer se okupilo više od 1000 gluhih i nagluhih osoba iz BiH prosvjedujući zbog neprovođenja zakona o ovim osobama i zbog nekoristenja znakovnog jezika. U povodu obilježavanja Međunarodnog dana gluhih i nagluhih i znakovnog jezika oni su jučer nosili transparente s porukama: "Mi ne čujemo, zar vi ne čujete nas", "Želimo više titlovanog teksta - prijevoda na TV-u". Prosvjednici su jučer dizali ruke u bijelim rukavicama kao simboličko dizanje glasa

protiv vladajuće strukture. Nebojša Vavra, predsjednik Saveza gluhih BiH, kazao je da su gluhe i nagluhe osobe bile primorane da na ovaj način pokažu nezadovoljstvo jer se na njih ne gleda kao na osobe s invaliditetom, a s druge strane nisu konkurentni na tržištu rada jer imaju taj invaliditet. Ispred zgrade institucija BiH okupile su se gluhe i nagluhe osobe iz Brčkog, Banje Luke, Tuzle, Gračanice, Mostara, Rogatiče i drugih gradova iz BiH, a podršku su im pružile i gluhe osobe iz Slovenije, Francuske i Švedske.

2.5. OBRAZOVANJE

Broj tekstova koji se odnose na obrazovanje je 23. Od toga polovina njih bavi se otklanjanjem fizičkih barijera u pojedinim osnovnim školama, čime je učenicima s invaliditetom omogućen pristup školama. Isti tekstovi imaju dakle i elemente pristupačnosti. O samoj suštini inkluzije ne govori se. Nema ni tekstova koliko su nastavnici pripremljeni da djecu s invaliditetom prihvate u proces obrazovanja.

Istraživanje UNICEF-a, u kome se kaže da jedna trećina roditelja obuhvaćenih istraživanjem ne bi željela da se njihovo dijete nađe u razredu s djetetom s intelektualnim invaliditetom, našlo je mjesta samo u jednom listu. U nekoj razvijenoj zemlji takav nalaz istraživanja bio bi skandalozan. Doduše, većina roditelja ne bi imala ništa protiv, ipak, trećina je vrlo traumatičan podatak.

Ovo istraživanje bilo je povod da novinar za komentar zamoli federalnog ministra rada i socijalne politike. U tom, u suštini dobrom intervjuu, novinaru se potkrala ovakva profesionalna kvalifikacija: "Nedavno je i istraživanje UNICEF-a (radila ga je agencija Prism Research) pokazalo kako većina stanovništva ipak smatra kako bi djeca s posebnim potrebama trebala pohađati inkluzivne odjele, odnosno kako bi ova djeca i "normalna" djeca (!?) – Ž.B. – trebala naučiti živjeti skupa. Što se konkretno može učiniti...?"

I ovaj intervju je potvrdio još jedan postojeći stereotip: zašto pitati ministra socijalne politike o problemima koja bi, logično bi bilo, trebalo adresirati ministru obrazovanja.

2.6. OSTALA PRAVA

Dvanaest je tekstova koji se odnose na kulturu, sport, slobodno vrijeme. Ovdje se izdvaja aktivnost jedne nevladine organizacije koja je pokazala dovoljno smisla za marketing i time osvojila simpatije u čak nekoliko medija.

Riječ je o organizaciji Altruista "Svjetlo" čije aktivnosti su našle prostora na stranicama ljetnih izdanja novina.

Festival filma posvećenog pravima osoba s invaliditetom koji se svake dvije godine održava u Banjaluci zamišljen je da senzibilizira javnost, pored ostalog, i preko medija.

Prosto je nevjerovatno da se u jednim novinama pojavila informacija o ovom festivalu koja se sastoji od doslovno jedne malo duže rečenice!

U drugom listu nalazimo korektan prikaz iste teme, ali s nekorektnim naslovom:

Popularizacija: Pojedinci ili humanitarne organizacije nastoje da organizuju projekte koji će bar u nekoj mjeri popularizovati umjetnost

Nevena VUZIĆA

O amptičarsko stvaralaštvu kao i invaliditetu, kao obično ne to u knjig trati umjetnosti. Kako se ljudi popularizovali stvaralaštvu koji se bave profesionalnom umjetnošću, svi umjetnici čine nešto za stvaranje umjetnosti.

Nabavit, očite a invaliditetom ljudi postaju aktivisti koje primate njihove probleme i organiziraju.

U BiH redovno pojedinci ili humanitarne organizacije, koji su na različite načine, nastoje da organizuju projekte koji će bar u nekoj mjeri popularizovati umjetnost koje stvaraju očite a invaliditetom i osigurati da ona uključuje umjetnost i projekta kao i organiziraju umjetnost ljudi koji imaju invaliditet.

Nana Čukić, izvršna direktorica humanitarne organizacije "Partner", kaže da ova organizacija čine nešto koje uključuje umjetnost i stvaralaštvo da uključuje umjetnost i stvaralaštvo u životima osoba s invaliditetom, ali da postoji široko područje koje se bavi profesionalnom umjetnošću, osigurati da uključuje umjetnost i stvaralaštvo u životima osoba s invaliditetom.

"U prvo mjesto redovno osigurati da uključuje umjetnost i stvaralaštvo u životima osoba s invaliditetom, ali da postoji široko područje koje se bavi profesionalnom umjetnošću, osigurati da uključuje umjetnost i stvaralaštvo u životima osoba s invaliditetom."

Stvaralaštvo o kojem se malo priča u BiH

Invalidi na marginama umjetnosti

MALO FILMOVA O INVALIDITETIMA

invaliditetom nego da live sa svojim invaliditetom u svakodnevnom životu. Invaliditetom je to da postoji široko područje koje se bavi profesionalnom umjetnošću, osigurati da uključuje umjetnost i stvaralaštvo u životima osoba s invaliditetom.

Napominje se da i filmovi koji su uključeni na programima humanitarne organizacije osigurati uključuje umjetnost i stvaralaštvo u životima osoba s invaliditetom.

invaliditetom je to da postoji široko područje koje se bavi profesionalnom umjetnošću, osigurati da uključuje umjetnost i stvaralaštvo u životima osoba s invaliditetom.

organizaciju Festivala filmova o invaliditetima u Banjaluci. Ona kaže da ova organizacija čine nešto koje uključuje umjetnost i stvaralaštvo u životima osoba s invaliditetom, ali da postoji široko područje koje se bavi profesionalnom umjetnošću, osigurati da uključuje umjetnost i stvaralaštvo u životima osoba s invaliditetom.

FESTIVAL "Partner" organizovan filmski festival o invaliditetima u Banjaluci

U BiH se osigurati da live sa svojim invaliditetom u svakodnevnom životu. Invaliditetom je to da postoji široko područje koje se bavi profesionalnom umjetnošću, osigurati da uključuje umjetnost i stvaralaštvo u životima osoba s invaliditetom.

Prvo mjesto redovno osigurati da uključuje umjetnost i stvaralaštvo u životima osoba s invaliditetom, ali da postoji široko područje koje se bavi profesionalnom umjetnošću, osigurati da uključuje umjetnost i stvaralaštvo u životima osoba s invaliditetom.

U BiH se osigurati da live sa svojim invaliditetom u svakodnevnom životu. Invaliditetom je to da postoji široko područje koje se bavi profesionalnom umjetnošću, osigurati da uključuje umjetnost i stvaralaštvo u životima osoba s invaliditetom.

Prvo mjesto redovno osigurati da uključuje umjetnost i stvaralaštvo u životima osoba s invaliditetom, ali da postoji široko područje koje se bavi profesionalnom umjetnošću, osigurati da uključuje umjetnost i stvaralaštvo u životima osoba s invaliditetom.

U BiH se osigurati da live sa svojim invaliditetom u svakodnevnom životu. Invaliditetom je to da postoji široko područje koje se bavi profesionalnom umjetnošću, osigurati da uključuje umjetnost i stvaralaštvo u životima osoba s invaliditetom.

Prvo mjesto redovno osigurati da uključuje umjetnost i stvaralaštvo u životima osoba s invaliditetom, ali da postoji široko područje koje se bavi profesionalnom umjetnošću, osigurati da uključuje umjetnost i stvaralaštvo u životima osoba s invaliditetom.

U BiH se osigurati da live sa svojim invaliditetom u svakodnevnom životu. Invaliditetom je to da postoji široko područje koje se bavi profesionalnom umjetnošću, osigurati da uključuje umjetnost i stvaralaštvo u životima osoba s invaliditetom.

Porodica, brak, politički život, seksualnost, položaj žene, nasilje – ove teme nisu našle mjesta u bosansko-hercegovačkim novinama za pola godine. Sa zaprepaštenjem se mora konstatovati da o ovim temama nije pisano čak ni u milosrdnom duhu ili u kriminalnoj hronici. Riječju, ne postoje!

Pristup pravdi tema je koja je privukla pažnju "Pressa", i to kao ishod slučaja Bosanac-Bosančić. Drugih primjera nije bilo.

Diskriminacija u bilo kom obliku bila je predmet 18 tekstova. O temi je pisano na uopšten način, najčešće citiranjem izjava aktivista organizacija osoba s invaliditetom. Novinari su pišući o reviziji prava boračke populacije nesebično koristili riječ "diskriminacija" ali u sasvim neočekivanom i pogrešnom kontekstu.

Prema mišljenju autora, diskriminisane su osobe koje su na ponovnoj reviziji ostale bez nekih davanja ili su im ona umanjena. Druge aspekte diskriminacije nisu vidjeli.

3. Tekstovi po rubrikama

Ako se analizira način i mjesto gdje su prezentirane teme o invalidnosti lako je zaključiti da ova kategorija građana zauzima marginalno mjesto u medijskom prostoru.

Razvrstano po novinskim rubrikama to izgleda ovako:

- Politika i ekonomija: 4 teksta
- Aktuelno: 14 tekstova
- U žiži: 6 tekstova
- Teme: 14 tekstova
- Ostalo: 62 teksta
- Događaji: 59 tekstova
- Kultura-društvo: 17 tekstova
- Vijesti: 15 tekstova
- Hronika gradova i kantona: 27 tekstova
- Mozaik - panorama: 6 tekstova

Sva četiri teksta koja su se našla u političkoj ili ekonomskoj rubrici bila su posvećena reviziji boračkih prava. To znači, zauzeli su mjesto na prvim stranama novina. Od tih tekstova samo jedan članak je po obliku bio nalik komentaru, dok su ostalo bili izvještaji o samom toku revizije, tačnije odbijanju pojedinih opština da se revizija provede.

Kao što se vidi, ogromna većina tekstova našla je svoje mjesto u rubrikama lokalnog karaktera, rubrikama posvećenim događajima čija aktuelnost i značaj nije u samom središtu medijskog interesovanja. Budući da se neki tekstovi sastoje od svega dvije - tri rečenice može se očekivati da ih prosječan čitalac novina nije ni primjetio; tu su samo da popune prostor.

Na prvi pogled reklo bi se da su neki sadržaji s pravom našli mjesto u rubrikama "Kultura" i "Društvo". Na žalost, prvi utisak vara. Neke dnevne novine uopšte nemaju kulturnu rubriku te sve teme koje ne mogu svrstati ni u jednu drugu rubriku smještaju u ovu, koja je više društvena nego rubrika posvećena kulturi.

Iako bi bilo za očekivati da kulturni događaji poput filmskog festivala posvećenog osobama s invaliditetom zauzmu mjesto u rubrici iz kulture, dobili su mjesto u gradskoj hronici.

To je dugogodišnja praksa u izvještavanju o aktivnostima organizacija ili pojedinaca iz pokreta osoba s invaliditetom. Slična je situacija i u tretmanu sportskih događaja.

Pažnju privlači naslov u jednim novinama: "Invalid osvojio zlatnu medalju".

Moglo bi se pretpostaviti da je dotični "invalid" bio učesnik nekog takmičenja gdje nastupaju i osobe s invaliditetom i bez invaliditeta, iznenađenje postane potpuno kad se shvati da je riječ o prvenstvu u streljaštvu za osobe s invaliditetom. Pitanje novinaru moglo bi glasiti: ko može osvojiti medalju na takmičenju za "invalidne"!?

Mada su tokom ljeta novine očito muku mučile s temama, niko od njih nije se dosjetio da prenese kakvo pozitivno iskustvo o životu osoba s invaliditetom iz nekog regionalnog ili međunarodnog izdanja. Tako, u međunarodnim rubrikama nećemo naći ni jedan tekst posvećen pravima osoba s invaliditetom.

3.1. TEKSTOVI PO VRSTAMA INVALIDITETA

U poređenju s prethodnim izvještajem iz 2006. kada su u medijima najviše prostora dobili problemi i aktivnosti pojedinaca sa senzornim invaliditetima i njihova udruženja, u periodu ovog monitoringa dobili smo sasvim drukčiju sliku.

Realno, tekstova o ovim kategorijama bilo je više – 14, međutim kvalitativno ti tekstovi bitno zaostaju za tekstovima o osobama s mentalnim i intelektualnim invaliditetom. Razlog leži u činjenici da su predstavnici udruženja "Sumero" i NVO altruista "Svjetlo" pokazali više smisla za PR i marketing organizujući aktivnosti koje su medijima bile zanimljive i atraktivnije.

Osobe s fizičkim invaliditetima nisu zaslužile pažnju medija izuzme li se nekoliko informacija da su nabavljena kolica za pojedina udruženja ili bolnice. Teška situacija u Udruženju distrofičara u Doboju našla je nešto prostora u novinama, ali isključivo sa ekonomskog aspekta.

Mora se napomenuti da se praktično u svim tekstovima koji se odnose na boračku populaciju i osobe s invaliditetom koje su invalidnost stekle u ratu (takvih je bezmalo polovina) ne specificiraju kategorije invaliditeta. Time se ponovo vraćamo na intenciju i preporuke međunarodnih institucija, ali i nevladinih organizacija koje se bave pravima "neratnih kategorija", da bi se najzad moralo uvažiti da je invalidnost – invalidnost, a da je uzrok njenog nastajanja manje bitan.

4. Zašto su pisali o osobama s invaliditetom

U ogromnoj većini slučajeva novine su pisale o osobama s invaliditetom s aspekta revizije prava boračke populacije. U izvjesnom smislu, prava osoba s invaliditetom su tu krajnje zamagljena drugim, nerijetko i političkim interesima.

Ministarstvo za ljudska prava Bosne i Hercegovine je uspostavilo međunarodni kalendar datuma koji se obilježavaju. Mediji se pridržavaju tih datuma i time se možda postiže i sasvim suprotan i neželjen efekat. Recimo o 3. decembru, Međunarodnom danu osoba s invaliditetom, pišaće svi tog i eventualno narednog dana; onda se mjesecima neće pojaviti ni jedan tekst.

S obzirom da u periodu monitoringa nije bilo značajnijih međunarodnih datuma, povodi za tretiranje prava osoba s invaliditetom mogli su biti Međunarodni dan zdravlja, Međunarodni praznik rada, Međunarodni dan pismenosti i mnogi drugi. Očito, mediji nisu imali inspiracije i inventivnosti da te datume povežu s ovom tematikom.

Protest aktivista udruženja gluhih osoba privukao je na sebe pažnju upravo usljed činjenice da njihov Međunarodni dan nije uvršten u pomenuti kalendar datuma koji se obilježavaju.

Dugogodišnja praksa je pokazala da su mediji u nedoumici da li čestitati osobama s invaliditetom njihov međunarodni dan ili samo reći da se on obilježava. Aktivisti organizacija osoba s invaliditetom pravilno uvijek upozore da se radi o obilježavanju, međutim, katkad se postiže neželjeni efekat jer novinari ustrajavaju na čestitanju. U to ime, povodom ad hoc pres konferencija, organizacije osoba s invaliditetom za medije bi morale odštampati odgovarajuće atraktivno napisane materijale, letke, slogane.

Nekoliko socijalnih tema poput teške situacije u Centru za zapošljavanje invalida u Banjaluci, i teška situacija Udruženja distrofičara u Doboju bili su povodi. Naglasak je stavljen na tešku materijalnu situaciju, no ne i na samu suštinu stvari. Štaviše u banjalučkom slučaju novinari su bitnim detaljem smatrali angažman političara da se problemi riješe i njihova obećanja, iako, čitajući novine, čitalac nikad nije saznao da li su obećanja i ispunjena.

Ovi slučajevi pokazuju da novinari ne odustaju od uobičajene prakse da u prvi plan stavljaju politiku, a da se potiskuje takozvani, obični život.

5. Izvori informacija

Kao svoje izvore informacija novine su najviše navodile institucije sistema: razna ministarstva, institucije, centre za socijalni rad, fondove i drugo. Takvih tekstova bilo je 104.

Nekoliko sljedećih podataka zaslužuje komentar. Izvjestilac je 17 tekstova označio kao tekstove čiji izvor su bile novinske agencije, 12 kao tekstove čiji izvori su bili razni.

Međutim, prava istina je da su tekstovi napisani toliko nestručno pa i nepismeno da je uopšte bilo teško odrediti izvor. A jedno od osnovnih pravila novinarskog zanata jeste upravo to – da se zna ko je izvor informacija!

Podatak da su organizacije i pojedinci iz pokreta osoba s invaliditetom bili izvor za pisanje 84 teksta mora se prihvatiti samo uslovno. Naime, nije mali broj tekstova gdje su objavljene samo izjave čelnih ljudi organizacija osoba s invaliditetom i to svedene na dvije - tri rečenice. Postavlja se ozbiljno pitanje: kakav je istinski efekat takvih informacija i takvih izvora?

Budući da u istraživanom periodu nije objavljen znatniji broj tekstova milosrdnog ili humanitarnog karaktera bitno su umanjene opasnosti i rizici da će osobe s invaliditetom biti izvor negativnih ili informacija koje o osobama s invaliditetom stvaraju herojsku ili milosrdnu predstavu. Inače, to su stereotipi čije efekte je poslije teško iskorijeniti u opštoj percepciji.

Javne osobe nisu bile izvor informacija o osobama s invaliditetom što je fenomen koji bi trebalo istražiti. Izuzetak je gradonačelnik Sarajeva Ivo Komšić koji je svojom šetnjom s osobama s invaliditetom skrenuo pažnju i na problem barijera i na sebe lično.

Vjerovatnom se čini pretpostavka o niskoj svijesti javnih osoba u zemlji o potrebi nekog aktivizma. Sa aspekta invalidnosti to bi se čak moglo smatrati pozitivnim, budući da se ova vrsta aktivizma u javnosti najčešće doživljava kao marketing i samopromocija poznatih. Osobe s invaliditetom tu budu samo kulisa.

6. Jezik medija

Takozvana "politička korektnost" tendencija je koja se u posljednjih deceniju - dvije primjećuje i u bosansko-hercegovačkim medijima. Uočljiva je u tekstovima o pripadnicima pojedinih manjinskih etničkih i nacionalnih grupa, u sferi ravnopravnosti među polovima, porodičnom nasilju, u sportu... Jedna od oblasti gdje se uočava promjena decenijama uvriježenih navika jeste i tematika osoba s invaliditetom.

U poređenju sa do sada jedinim izvještajem o pisanju štampe u Bosni i Hercegovini iz 2006. godine uočava se da se neki politički korektni termini usvajaju poput termina koji utvrđuje sama Konvencija – osobe s invaliditetom. Međutim, u svakodnevnoj komunikaciji, pa i u medijima, zadržao se i termin "osobe s onesposobljenjem" što predstavlja doslovan, ali ipak neadekvatan opis stanja. Uočljivo je da se ispravna i politički korektna terminologija primjenjuje u tekstovima čiji su izvor informacija same osobe s invaliditetom. U tekstovima u kojim su izvor institucije bilo kog nivoa, skoro bez izuzetka, i dalje se barata terminom "invalid" i drugim terminima koji korijene vuku još iz vremena isključivo socijalnog tretiranja problema.

Zabrinjavajuća je, međutim, pojava novogovora i u tretiranju invaliditeta. U medijima na hrvatskom jeziku odomaćio se izraz "stradalnici" koji se odnosi isključivo na ratne vojne invalide. Taj novokomponovani termin u sebi ima dosta i patriotskog (domoljubnog) naboja, podosta i milosrdnog prizvuka no i obavezujućeg postupanja; jer onaj ko je

stradalnik žrtvovao se za ono što mu je najsvetije – za svoju domovinu. U analiziranom periodu 12 tekstova je uvelo ovaj termin. Riječ je u najvećem broju slučajeva samo o dva dnevnika koji izlaze na hrvatskom jeziku.

Bezbroj primjera jezične nedosljednosti svake vrste, pa tako i neprimjerene, neadekvatne terminologije u govoru o osobama s invaliditetom nalazimo i u sarajevskim novinama: miješaju se jezici, čas se za istu stvar koristi neki uobičajeni a čas neki jezik iz takozvanog novogovora.

Na svu sreću ovdašnji mediji nisu prihvatili regresivnu pojavu da se primjenjuju neki termini odavno već napušteni poput slijepac, bogalj i slično.

Izvjestilac je prije nekoliko godina reagovao na pisanje jednog uglednog međunarodnog magazina koji je u jednoj svojoj vijesti upotrijebio termin slijepac. Pismo je objavljeno. Odgovor redakcije je glasio da se omakla greška uz izvinjenje. Koliko nam je poznato, ni jedno bosansko-hercegovačko udruženje osoba s invaliditetom ili pojedinac ne reaguje na pežorativnu terminologiju.

Sveopšti kaos vlada u primjeni sintagmi tipa "djeca s posebnim potrebama", "djeca s poteškoćama u razvoju", "djeca ometena u razvoju" i slično. Novinari katkad budu i previše skrupulozni strahujući da u "ganjanju" politički korektnih termina zamagle samu suštinu pisanja.

Tako će, recimo, novinar, strahujući da ne upotrijebi nekorektan termin reći:

“ Večernji list, 24. 08. 2013. god.
Livno
Danas 1. natjecanje osoba s invaliditetom
Hercegbosanske županije

"Prvo natjecanje osoba s invaliditetom Hercegbosanske županije" u organizaciji županijske Udruge paraplegičara i oboljelih od dječje paralize održat će se danas na pomoćnom stadionu Zgona u Livnu. Početak natjecanja je u 11 sati, a druženje sudionika nastaviti će se u hotelu Dinara, priopćeno je iz Koalicije organizacija osoba s invaliditetom HBŽ simboličnog naziva "Zajedno možemo". Očekuje se sudjelovanje oko 100 osoba (!?), a bit će upriličeno pojedinačno i ekipno natjecanje... (žm) ”

U dijelu izvještaja o zastupljenosti pojedinih kategorija invaliditeta pomenuto je da je, što predstavlja ne malo čuđenje, problematika osoba s mentalnim i intelektualnim invaliditetom obrađena vrlo korektno, čak i jezički. Inače, i dalje je mnogo lutanja na ovu temu, pa novinari nisu sigurni da li je ispravno reći "mentalno nedovoljno razvijene osobe", "osobe s mentalnim invaliditetom" ili nešto treće.

Pred izborom da li u naslov izvući neku "jaču" ili korektniju riječ, redaktor će se uvijek opredijeliti za onu, po njegovom mišljenju, "efektniju" – to po pravilu znači pogrešnu. Bez dileme, između termina "invalid" ili "osoba s invaliditetom" upotrijebiće se "invalid".

Livno

Danas 1. natjecanje osoba s invaliditetom Hercegbosanske županije

"Prvo natjecanje osoba s invaliditetom Hercegbosanske županije" u organizaciji županijske Udruge paraplegičara i oboljelih od dječje paralize održat će se danas na pomoćnom stadionu Zgona u Livnu. Početak natjecanja je u 11 sati, a druženje sudionika nastaviti će se u hotelu Dinara, priopćeno je iz Koalicije organizacija osoba s invaliditetom HBŽ simboličnog naziva "Zajedno možemo". Očekuje se sudjelovanje oko 100 osoba, a bit će upriličeno pojedinačno i ekipno natjecanje... (žm)

Čitalac ove informacije ostao je uskraćen za odgovor, u čemu se to takmiče osobe s invaliditetom i u čemu bi se, recimo, mogle takmičiti?

Ne malo problema novinarima zadaju i sama udruženja osoba s invaliditetom koja i dalje u svojim nazivima imaju riječ invalid, amputirci i slično.

7. Modeli invalidnosti

Donacija udruzi 'Utjeha' iz Knešpolja

Dobili brizgalicu za proizvodnju čepova

SIROKI BRILJEG - Udrugi građana, roditelja, prijatelja, osoba s invaliditetom i posebnim potrebama "Utjeha" doniran je novi radni stroj, odnosno brizgalice za proizvodnju čepova. Udruga već duži niz godina ističe se odličnim rezultatima svog rada i djelovanja, a novi radni stroj će zasigurno biti samo dodatni iskorak k njihovom jačanju i ostvarivanju još boljih rezultata. Predsjednica udruge "Utjeha" Tatjana Kosak je kazala kako je novi stroj težak 1,5 tonu nabavljen uz pomoć samih volontera ove udruge, kao i Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom s prostora Federacije BiH, te najvećim dijelom zahvaljujući sredstvima što ih je osigurao Ured potpredsjednika FBiH Svetozara Pudarića.

Primjenjena metodologija prepoznaje četiri modela pisanja o invalidnosti: humanitarno-milosrdni, medicinski, model ljudskih prava te herojski.

Kao što je ranije rečeno, izvjestilac uočava da nema mnogo primjera pisanja na humanitarni i milosrdni način. Istina je, u prošlosti su takvi tekstovi svoje mjesto nalazili najčešće u magazinima. Trenutno je u Bosni i Hercegovini mali broj takvih izdanja te se nisu našla ni u ovom monitoringu. U dnevnim novinama više je vijesti poput ove:

“

Dnevni list, 03. 09. 2013. god.

Donacija udruzi "Utjeha" iz Knešpolja
Dobili brizgalicu za proizvodnju čepova

Predsjednica udruge "Utjeha" Tatjana Kosak je kazala kako je novi stroj, težak 1,5 tonu, nabavljen uz pomoć samih volontera ove udruge, kao i Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom s prostora Federacije BiH, te najvećim dijelom zahvaljujući sredstvima što ih je osigurao Ured potpredsjednika FBiH Svetozara Pudarića.

”

Ovo se može smatrati pozitivnim primjerom jer je pružena prilika osobi s invaliditetom da progovori o značaju zapošljavanja teško zaposlive kategorije radnika. Polako se probija svijest o potrebi pisanja u skladu s modelom ljudskih prava.

Evidentno je da je za takvu postepenu promjenu najvažnija aktivnost organizacija osoba s invaliditetom. Ipak, tekstovima u kojima su citirane izjave vodećih ljudi organizacija osoba s invaliditetom ne mogu se pohvaliti po svojoj atraktivnosti. Zvuči nevjerovatno ali možda je tekst koji slijedi privukao više pažnje od mnogih suhoparnih koji direktno govore o ljudskim pravima:

Press RS, 21. 06. 2013. god.

Verovali ili ne:

Nezapamćen gaf Ministarstva rada i socijalne politike Srbije izazvao žestoke reakcije medija i građana.

Ministarstvo pozvalo gluve: Javite nam se telefonom?!

IZVINJENJE: Posle reakcije medija Ministarstvo rada se izviniilo i izmenilo sporni dopis.

Herojski model invalidnosti uočava se u tekstovima o čovjeku koji je putovao kao hodočasnik u manastir Ostrog. Novinar je očito ustrajavao na medijskoj pažnji za junaka svoje priče, kod ostalih kolega i medija nije naišao na entuzijizam. Srećom, tu se s herojskim modelom priča iscrpljuje.

Činjenica je da naslov nije naročito prihvatljiv s aspekta ljudskih prava, previše je senzacionalan. Međutim, tekst je sigurno kod čitaoca ostavio željeni efekat. Jedan od onih tekstova koji se pamte. A zar to ne bi bilo i najvažnije s aspekta poruke koja se šalje.

8. Preporuke

Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom Bosna i Hercegovina je ratifikovala u martu 2010. godine, tako da je ovo nov i mlad dokument na čijem će upoznavanju i implementaciji svi članovi društva morati aktivno raditi.

Organizacije osoba s invaliditetom su započele i dale značajan doprinos procesu učenja o Konvenciji i ljudskim pravima osoba s invaliditetom kroz izradu Kodeksa o predstavljanju osoba s invaliditetom u medijima. Ove organizacije proces nastavljaju obukama i jačanjem svojih kapaciteta za saradnju i gradnju partnerskih odnosa s medijima.

Znajući i cijeneći značaj uloge medija u kreiranju i mijenjanju slike koju društvo ima o osobama s invaliditetom, od medija se očekuje da ulože više napora kako bi se upoznali na koji način osobe s invaliditetom ostvaruju svoja prava koja su im garantovana ne samo Konvencijom, nego i zakonima koji postoje na različitim nivoima vlasti, a koji se ne provode na adekvatan način.

Novinari, ali i urednici trebaju se dodatno educirati o pravima osoba s invaliditetom kako bi doprinijeli objektivnijem prikazu života osoba s invaliditetom.

Konkretno, za većinu novinara, kako smo vidjeli iz članaka koji su bili predmet monitoringa, ponajviše početnika koji se bave tematikom invalidnosti, pojmovi poput Konvencije, rehabilitacije, ortopedskih ili tiflotehničkih pomagala – prava su nepoznanica.

Mnogi medijski stručnjaci upozoravaju da se neobrazovanje

novinara vraća kao bumerang, a vraćaće se sve više, jer je riječ o profesiji u kojoj će, dugoročno gledano, uspjeti samo najsposobniji i najprilagodljiviji.

Istraživanja novinara o tome koliko su određena zakonodavna rješenja, koja idu u pravcu društvenog uključivanja osoba s invaliditetom, implementirana u svakodnevnom životu ove grupe građana mogla i trebala bi biti neka od područja interesovanja.

Na primjer, koliko je nepristupačnih javnih objekata izgrađeno nakon što je donesen Zakon koji propisuje obaveze da svi objekti od javnog interesa moraju ispunjavati uslov pristupačnosti ili koliko se novca u budžetima kantona izdvaja za postizanje potpunog uključivanja djece u redovne školske procese, bi svakako bilo od značaja za pitanje zagovaranje za prava osoba s invaliditetom.

Mediji, zajedno s organizacijama osoba s invaliditetom, moraju više raditi na podizanju svijesti javnosti o tome da osobe s invaliditetom imaju ista prava kao i ostali građani i da su vlasti u obavezi da ispune svoje obaveze i prema njima.

Posljednje, ne i najmanje važno: medijski izvještaj bi trebao biti predstavljen javnosti i kao dio holističkog izvještaja, ali i kao zasebna jedinica.

U idealnoj predodžbi trebao bi biti predmet rasprave u stručnim krugovima kako bi i sami mediji znali gdje griješe, u kom pravcu bi trebali graditi svoje uređivačke politike kad je riječ o tretiranju osoba s invaliditetom.

Novine koje su bile predmet monitoringa:

Dnevne novine:

1. Oslobođenje
2. Dnevni avaz
3. Dnevni list
4. Nezavisne novine
5. Glas Srpske
6. Večernji list (izdanje za BiH)
7. Euroblic (izdanje za BiH)
8. Večernje novosti (izdanje za BiH)
9. Press RS

Sedmična/dvosedmična izdanja:

1. Dani
2. Slobodna Bosna
3. Novi reporter
4. Azra
5. Express
6. Gracija
7. Start
8. Business magazin
9. Sport centar
11. San
13. Sport (Avazov)
14. Naša riječ
15. Unsko – sanske novine

Mjesečna izdanja:

1. Info
2. Banke
3. Poslovne novine
4. Auto plus
5. Pro auto
6. Auto shop
7. Magazine
8. Grazia
9. Ljepota i zdravlje
10. Gusto
11. Media marketing
12. Urban magazine
13. Moja beba
14. Maxi
15. Bebe i mame
16. In store
17. Roditelj

DOŽIVLJAVAS!
ME DOŽIVLJAVAS!
me oslovljavas, TAK

Riječi za pretragu u tekstovima:

invalid, osoba sa posebnim potrebama, hendikepiran,
invalidne osobe, osoba sa invaliditetom,
gluh, nagluh, gluhoonijem, gluha osoba, nagluha osoba,
osoba oštećenog sluha,
slijep, oštećenog vida, osoba / lice oštećenog vida, slijepa
osoba / lice, slabovidna osoba / lice,
cerebralac, osoba / lice sa cerebralnom paralizom,
paraplegičar, osoba / lice sa paraplegijom, osoba / lice sa
dječijom paralizom, osoba / lice sa posljedicama mišićnih
oboljenja, osoba / lice sa teškim hroničnim oboljenjima,
osoba / lice sa tjelesnim / fizičkim invaliditetom,
autist, osoba / lice s autizmom, osoba / lice u autističnom
spektru, djeca u autističnom spektru, osoba sa poremećajem
iz autističnog spektra, osoba / lice autističnog spektra,
amputirac, osoba / lice s tjelesnim invaliditetom, osoba /
lice kojoj je amputiran dio tijela, osoba / lice bez noge,
osoba / lice bez ruke,
osoba oboljela od Down sindroma, osoba / lice s Down
sindromom / dijete s Down sindromom,
mentalno retardiran, osoba / lice s intelektualnim
teškoćama / poteškoćama,
djeca ometena u razvoju, djeca s teškoćama /
poteškoćama u razvoju,

normalne škole, redovne škole,
poremećaji glasovno – jezičko govorne komunikacije,
osoba / lice s poteškoćama u glasu i govoru,
osoba s poremećajem pažnje / hiperaktivnosti, osoba /
lice sa smanjenom pažnjom / hiperaktivnošću,
osoba sa motoričkim poremećajem, osoba / lice sa
smanjenom motoričkom sposobnošću,
osoba s poremećajem u ponašanju i emocionalnim
poremećajem, osoba / lice s asocijalnim ponašanjem i
emocionalnim ispadima,
specijalna škola, škola za specijalni odgoj i obrazovanje.

MYRIGHT
EMPOWERS PEOPLE WITH DISABILITIES

MyRight je švedska krovna organizacija unutar pokreta organizacija osoba s invaliditetom Švedske koji radi u ime 30 organizacija članica.

Poštivanje ljudskih prava

Unutar Švedskog pokreta organizacija osoba s invaliditetom postoji duga tradicija rada s perspektive prava.

Naša vizija je društvo u kojem su sve osobe jednake i prava svih osoba se poštuju. Da bi se to ostvarilo pravo, kontrola nad vlastitim životom je odlučujuća. Stoga podržavamo mogućnost organizovanja ljudi i stvaranje jakih organizacija koje mogu upravljati procesom zagovaranja. Proces putem kojeg će se prava i potrebe članova i obezbjediti.

Program 2011 – 2013 u Bosni i Hercegovini

Program MyRight 2011 – 2013 ima osnovni cilj da organizacije osoba s invaliditetom imaju što bolje organizacione kapacitete, znanja i mehanizme u zagovaranju za prava svojih članova, proizašlih iz UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, na lokalnom nivou.

ŠE DOŽIVLJAVAS!
O ME DOŽIVLJAVAS!
me oslovljavas, TAK

Projekat Monitoring prava osoba s invaliditetom i izradu izvještaja u sjeni
o primjeni UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom finansira:

with funding from

 Austrian
 Development Cooperation

